گـۆڤـاری زانـکـۆی ڕاپــەڕیــن
Journal of University of Raparin.
مجلة جامعة رابرين

E-ISSN: 2522 – 7130 P-ISSN: 2410 – 1036
This work is licensed under CC-BY-NC-ND 4.0
DOI: https://doi.org/10.26750/xbbkrg88

ڕێـکەوتـی وەرگـرتـن: 10/05/2025
ڕێکەوتی پەسەندکردن: 10/08/2025
ڕێـکەوتی بڵاو کردنەوە: 29/10/2025

ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەکان لە دامەزراوە میدیاییەکانی هەرێمی کوردستان

ظاهر حمدأمين صابر [1] - هەژار طه مغديد [2]

hazhar.magdedd@epu.edu.iq- Zahir.sabir@epu.edu.iq

[1+2] بەشی تەکنیکی میدیا، کۆلێژی تەکنیکی کارگێری هەولێر، زانکۆی پۆلیتەکنیکی هەولێر، هەولێر، هەرێمی کوردستان، عێراق.

پوختە:

ئەم توێژینەوەیە بە ناونیشـــانی (ڕۆڵی پەیوەندییە گشـــتییەکان لە دامەزراوە میدیاییەکانی هەرێمی کوردســـتان)، توێژینەوەکە لە جۆری توێژینەوەی وەسفییە (Descriptive Research)، کە لەگەڵ شێوازی توێژینەوەکە گونجاوە، مەبەستی بەدەستهێنانی داتا و زانیاری ورد و دروست، میتۆدی ڕوپێوی بەکارهێناوە، کۆمەڵگەی توێژینەوەکە پێکدێت لە بەشی پەیوەندییە گشتییەکانی سەرجەم دامەزراوە میدیاییەکانی هەرێمی کوردستان کە هەشت دامەزراوە میدیایی لە هەرێمی کوردستان، هەرچی نمونەی ئەم توێژینەوەی بریتییە لە(84) لەکارمەندانی بەشی پەیوەندییەگشتییەکان لە(8) کەناڵە ئاســمانییە کوردییەکان، بە شــێوەی نمونەی مەبەســتدار Purposive Sampleلە کۆمەڵگەی توێژینەوەکە وەرگیراوە، توێژەر پشتی بە فۆرمی ڕاپرسی بەستوە وەك ئامرازی کۆکردنەوەی داتا و زانیاری .

گرنگی ســەرەکی ئەم توێژینەوەیە لە ڕەســەنایەتییەوە ســەرچاوەی گرتوە، بەپێی زانیارییەکانی توێژینەوەی زانســتییە هاوشــێوە دەگمەن لەســەر ئاســتی کوردســتان کە تاوتوێی ڕۆڵی پەیوەندییە گشــتییەکان لەدامەزراوە میدیاییەکان لە هەرێمی کوردستان بکات

گرنگترین ئامانجەکانی ئەم توێژینەوەیە بریتییەلە دەســتنیشــانکردنی ڕادەی بەکارهێنانی پەیوەندییە گشــتییەکان لە دامەزراوە میدیاییەکان و شــێوازەکانی پەیوەندیکردن لەجێبەجێکردنی چالاکی پەیوەندییە گشــتییەکان لەناوەوە و دەرەوەی دامەزراوەکەیە. دەرخســتنی پێگەی پەیوەندییە گشـتییەکان لە پێکهاتەی دامەزراوە میدیاییەکان. زانینی ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەکان لە زیادکردنی کاریگەر لە بەڕێوەبردن لە دامەزراوە میدیاییەکاندا.

کلیلە وشەکان: ڕۆڵ، پەیوەندییە گشتییەکان، دامەزراوە میدیاییەکان.

The Role of Public Relations in The Media Institutions of The Kurdistan Region

Zahir Hamadamin Sabir[1] - Hazhar Taha Maghded [2]
[1+2] Media Techniques Department, Erbil Technical Administrative College, Erbil Polytechnic University, Erbil, Kurdistan Region, Iraq.

Abstract:

The research titled (The role of public relations in the media corporations in Kurdistan Region) The research is descriptive, which aligns with this study, its purpose collecting accurate data and information. Survey methods and measurements are used; the research consists of the public relations of all media corporations in Kurdistan Region, which are 8. The survey participated with (84) employees from public relations of all (8) Kurdish satellite channels, in (purposive samples) which has taken from the research. The researcher uses survey forms to collect data. The central focus of this the research include Identifying the usage level of public relations in Kurdish corporations, and the methods of communication in applying public relations within media corporations. This research is in the field of public relations, especially utilizing media corporations, it's an academic attempt to analyze the relationship and the implications within the public relations in corporations. Major aims of activities, inside and outside, Showing the position of public relations at the corporations, Knowing the role of public relations at increasing the impact on managing the media corporations, Acknowledging the limit of goal achievement by public relations of media corporations.

Keywords: Role, Public Relations, Media institutions

پێشەکی:

پەیوەندییە گشتییەکان چالاکیەکی پەیوەندیکردنە کە لە هەر دامەزراوەیەکدا پێویستە. وەک پەیوەندی نێوان بەڕێوەبەرایەتی باڵای دامەزراوەکە و ئامادەبوانی کاردەکات، جا چ ناوخۆیی (واتە کارمەندانی دامەزراوەکە) یان دەرەکی (واتە سودمەندانی خزمەتگوزارییەکانی دامەزراوەکە). بە سەرنجدان بە گرنگی پەیوەندییە گشتییەکان و ئەو ڕۆڵەی کە دەیگێڕێت لە دروستکردنی هەستی لێکتێگەیشتن و هاوئاهەنگی لە نێوان ئەندامانی دامەزراوەکەدا، هەروەها هەوڵدەدات ئەو کێشانە دەستنیشان بکات کە ڕوبەڕوی دامەزراوەکە بونەتەوە و بەمەبەستی دورکەوتنەوە و تێپەڕاندنیان. پەیوەندییە گشتییەکان لە دامەزراوە میدیاییەکاندا ڕۆڵێکی گرنگ دەبینن، بەو پێیەی جۆرێکە لە پەیوەندیکردن کە هەوڵدەدات بەدواداچون و کۆکردنەوەی زانیاری لەڕێگەی توێژینەوەی زانستی و ئەکادیمییەوە بکات. جگەلەوە پەیوەندییە گشتییەکان ڕاپرسی ڕای گشتی ئەنجام دەدەن بۆ دیاریکردنی مەیل و ڕەوتی وەرگری دامەزراوەکە

و دەستنیشانکردن و چارەسەرکردنی لایەنە نەرێنییەکان بە مەبەستی بەدەستهێنان و تێگەیشتن و سود بینن لە تێروانین و خواستی ڕای گشتی و ڕێگریکردن لە ڕق لێبونەوەی لە دامەزراوەی دیکە.

هەربۆیە کێشـــەی ئەم توێژینەوەیە خۆی لەم پرســـیارە دەبینێتەوە ئایا ڕۆڵی پەیوەندییە گشـــتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان لە هەرێمی کوردستاندا چیە؟

ئەم توێژینەوەیە پێکهاتوە لە سێ بەش بەشی یەکەم بریتییەلە ڕێبازنامەی توێژینەوەکە بەشی دوەم تیۆری نامە، بەشی سێیەم پراکتیکی نامە و لە کۆتاییدا دەرئەنجامە و پێشنیارکان لستی سەرچاوەکان خراوەتەڕو.

بەشی یەکەم
ڕێبازنامەی توێژینەوەکە

یەکەم: میتۆدنامەی توێژینەوەکە

1. ڕەهەندەکانی توێژینەوەکە

1) کێشەی توێژینەوە:

کێشـەی ئەم توێژینەوەیە خۆی لەم پرسـیارە دەبینێتەوە ئایا ڕۆڵی پەیوەندییە گشـتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان لە هەرێمی کوردستاندا چییە؟

2) پرسیارەکانی توێژینەوە:

گرنگترین پرسیارەکانی توێژینەوەکەمان ئەمانەی خوارەوەن:

1. ڕادەی پشتبەستن و بەکارهێنانی پەیوەندییە گشتییەکان لە دامەزراوە میدیاییەکان و شێوازەکانی پەیوەندیکردن لەجێبەجێکردنی چالاکییەکانی لەناوەوە و دەرەوەی چەند چۆنە؟
2. پێگەی پەیوەندییە گشتییەکان لە پێکهاتەی دامەزراوە میدیاییەکان چییە؟
3. ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەکان چۆن بەشداری دەکەن لە زیادکردنی کاریگەر لە بەڕێوەبردن لە دامەزراوە میدیاییەکاندا چیە؟
4. پەیوەندییە گشتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان تا چ ڕادەیەک توانیویانە ئامانجەکانیان بەدەست بهێنن؟

3) ئامانجەکانی توێژینەوە:

گرنگترین ئامانجەکانی ئەم توێژینەوە خۆی لەمانە دەبینێتەوە:

1. دەستنیشانکردنی ڕادەی بەکارهێنانی پەیوەندییە گشتییەکان لە دامەزراوە میدیاییەکان و شێوازەکانی پەیوەندیکردن لەجێبەجێکردنی چالاکی پەیوەندییە گشتییەکان لەناوەوە و دەرەوەی تۆڕەکە.
2. دەرخستنی پێگەی پەیوەندییە گشتییەکان لە پێکهاتەی دامەزراوە میدیاییەکان.
3. زانینی ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەکان لە زیادکردنی کاریگەر لە بەڕێوەبردن لە دامەزراوە میدیاییەکاندا.
4. زانینی ڕادەی گەیشتنی پەیوەندییە گشتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان بە ئامانجەکانیان.

4) گرنگی توێژینەوە:

گرنگی سەرەکی ئەم توێژینەوەیە لەسەر ئەم بنەمایانەی خوارەوە خۆی دەبینێتەوە:

1 ڕەسـەنایەتی: گرنگی سـەرەکی ئەم توێژینەوەیە لە ڕەسـەنایەتییەوە سـەرچاوەی گرتوە، بەپێی زانیارییەکانی توێژینەوەی زانستییە هاوشێوە دەگمەن لەسەر ئاستی کوردستان کە تاوتوێی ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەکان لەدامەزراوە میدیاییەکان لە هەرێمی کوردستان بکات.

2- لایەنی زانســـتی: ئەم توێژینەوەیە، دەچێتە بواری پســـپۆڕی پەیوەندییە گشـــتییەکان، بە تایبەتی چۆنییەتی بەگەڕخســـتنی لەدامەزراوە میدیاییەکان، هەوڵێکی ئەکادیمییە بۆ شرۆڤەکردنی پەیوەندی و کارلێك لەنێوان پەیوەندییە گشتییەکان و لەدامەزراوە میدیاییەکان.

3- لایەنی تیۆری: هەوڵێکە بۆ تێگەیشـتن لە بەدەسـتهێنانی زانیاری دەربارەی پەیوەندییە گشـتییەکان بۆ قوتابیانی زانکۆ، لە بارەی چەمکی ســـەرهەڵدانی پەیوەندییە گشـــتییەکان، تایبەتمەندی و گرینگیی و ئامانجەکانی پەیوەندییە گشـــتییەکان، ســـتراتیژییەتەکانی پەیوەندییە گشـــتییەکان، هەروەها زانیاری دەربارەی دامەزراوە میدیاییەکان، پێکهاتە ســـەرەکییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان و گرنگیی و ئامانجی پەیوەندییە گشـــتییەکان لەدامەزراوە میدیاییەکاندا، ڕۆڵی کارمەندانی پەیوەندییە گشتییەکان لە دامەزراوە میدیاییەکاندا.

4- لایەنی پەیوەندار: گرنگی ئەم توێژینەوەیە بۆ لایەنی پەیوەندار کە دامەزراوە میدیاییەکانە بۆ زانینی سروشـــتی بەکارهێنانی پەیوەندییە گشتییەکانە لە پرۆسـەی بەڕێوەبردنی چالاکییەکاندا کە بوەتە بەشێکی سـەرەکی لە دامەزراوەکان ناکرێت دەستبەرداری بێت.

5) میتۆدی توێژینەوە:

جۆری و ڕێبازی توێژینەوەکە: جۆری ئەم توێژینەوەیە، توێژینەوەیەکی وەســـفییە. بۆ گەیشـــتن بە داتا و زانیارییەکان، میتۆدی ڕوپێوی بەکارهاتوە، کە یەکێکە لە میتۆدە زانســـتییە بەربڵاو و بەکارهاتوەکانی توێژینەوە لە بواری زانســـتە مرۆڤایەتییەکاندا؛ لەنێویشیان توێژینەوەکانی بواری میدیایی.

6) کۆمەڵگەی توێژینەوە و نمونەی توێژینەوەکە:

کۆمەڵگەی ئەم توێژینەوەیە، بریتییە لە بەشی پەیوەندییە گشتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان لە هەرێمی کوردستان.

نمونەی وەرگیراویش بۆ ئەم توێژینەوەی بریتییە لە(84) کارمەندانی بەشی پەیوەندییەگشـــتییەکانی لە(8) کەناڵە ئاســـمانییە کوردییەکان، بە شـــێوەی نمونەی مەبەســـتدار (العينة العمدية -Purposive Sample) لە کۆمەڵگەی توێژینەوەکە وەرگیراوە.

7) ئامرازی کوکردنەوەی زانیاری توێژینەوەکە:

گرنگترین ئەو ئامرازی کوکردنەوەی زانیاری لەم توێژینەوەیەدا بەکارهاتوە بریتیە لە فۆرمی ڕاپێوی.

8) چەمکەکانی توێژینەوە:

1. **ڕۆڵ:** بریتییە لە کۆمەڵە ئەرك و گرنگییەك، کە بەشـــداری دەکات لە پێناو برەودان بە بابەتێك یاخود بوارێکی دیاریکراودا، بە مەبەستی گەیشتن بە ئامانج و پشتیوانیکردنی بۆچون و ئاراستەیەکی دیاریکراو.
2. **پەپوەندییە گشـــتییەکان:** بەم جۆرە پەیوەندییە گشـــتییەکان چالاکییەکە، کە کار بۆ چەســـپاندنی متمانە و لێکتێگەیشـتنی یەکتر لە نێوان دو لایەندا دەکات: دەمەزراوە و خەڵک، حکومەت و خەڵکەکەی، سـەرکردە و گەلەکەی، لە نێوان هەر ڕێکخراوێک، دامەزراوەیەک، یان ئۆرگانێک و تاکە جۆراوجۆرەکانی.

3. **دامەزراوەی میدیایی:** "کۆمەڵێک ئامرازی میدیایی لە چالاکیی جیاواز لە لایەن چەندبن کەسەوە ئیدارە دەدرێت کە بەپێی هەندێک ڕێسا هەندێک ڕۆڵ ئەنجام دەدەن. دامەزراوەی میدیایی بە گرنگیدان بە بەرهەمهێنان و دابەشکردنی زانیاری، وەک هەواڵ ڕیکلام و ڕۆشنبیری جیا دەکرێتەوە."

بەشی دوەم زانیارینامە (پەیوەندییە گشتییەکان و دامەزراوە میدیاییەکان)

یەکەم: پەیوەندییە گشتییەکان (چەمک و جۆرە تایبەتمەندییەکانی)

1. پێناسەی پەیوەندییە گشتییەکان

پەیوەندییە گشتییەکان پێناسەی زۆر و جۆراوجۆری هەیە و لە ڕوانگەی دەربڕینیشەوە لێك جیاوازن، بەڵام هەر هەمو پێناسەکان کۆکن لەسەر ئەو ناوەڕۆکە فیکری و جەوهەرییەی لە ڕێگەیەوە کە پەیوەندییە گشتییەکان دەبەسترێتەوە بەو کۆمەڵگا و جەماوەر و کایەی کە ئەو چەمکەی تێدا بەکار دەهێنرێ، کۆمەڵەی نێودەوڵەتی پێی وایە پەیوەندییە گشتییەکان ئەرکێکی پلاندارێژراوە وەك ئەرکێکی ئیداری پێناسەی دەکات، بەردەوامی هەیە و ئامانجەکەشی ئەوەیە لە ڕێگەی ڕێکخراو و دامەزراوە گشتی و تایبەتیەکانەوە هاوسۆزی ئەوانە بەدەست بهێنێ و بیخاتە ژێر کاریگەرییەوە کە دەیانەوێ لە ڕێگەی هەڵسەنگاندنی ڕای گشتی پەیوەست بە خۆیانەوە متمانەبەخۆبونیان بپارێزن، ئەمەش لە پێناو بەستنەوەی سیاسەت و ڕێوشوێنەکان بۆ بەدیهێنانی زیاتری هاوکاری داهێنەرانە و هەڵسوراندنێکی کارای بەرژەوەندییە گشتییەکان بە بەکارهێنانی میدیای هەمەلایەن و پلان بۆ دارێژراو. (سامیة 2019، 46)

پەیوەندییە گشتییەکان لێرەدا پرۆسەکانی کارلێککردنە لەگەڵ جەماوەر یان خەڵک لە کۆمەڵگادا دەگرێتەوە، بۆیە ئەم پرۆسانەی کارلێککردن بەرفراوان دەبن، لە ڕەهەندەکاندا ئاڵۆزن و لە ئامانجەکاندا هەمەچەشنن و لەگەڵ فرەیی تاک و گروپەکان و هەمەچەشنی بەرژەوەندییەکانیان و فراوانی ئامانجەکانیان یەکدەگرێتەوە. (الدلیمی، 2011، 35-36)

(هوارد بونهام) پێی وایە : "پەیوەندیی گشتی هونەری تێگەیشتن و مامەڵەکردنە لەگەڵ جەماوەردا لەپێناوی زیاتر متمانەی جەماوەر بە ڕێکخراو و کەسێتییەکان و لایەنە پەیوەندییدارەکان. (ئەحمەد 2019، 229)

پەیمانگەی پەیوەندییە گشتییەکانی بەریتانیا دەڵێت، پەیوەندییە گشتییەکان "هەوڵێکی کارگێڕیی پلان بۆ دارێژراو و بەردەوامە، کە ئامانجیان دامەزراندن و بەهێزکردنی لێکتێگەیشتنی هاوبەشە لە نێوان ڕێکخراو و جەماوەردا. (سعد 2017، 81)

2. ئامانجەکانی پەیوەندییە گشتییەکان

پەیوەندییە گشتییەکان ئامانجێکی باڵای هەیە، کە بریتییە لە باشترکردن و بەرزکردنەوەی وێنەی دامەزراوە لەگەڵ جەماوەری ناوخۆیی و دەرەکی، جەوهەری پەیوەندییە گشتییەکان لە بنیاتنانی متمانە و تێگەیشتنێکی بەرزی مرۆیی و کارکردن بۆ دامەزراندنی پەیوەندییەکی نزیکە لە نێوان ئەو جەماوەرەی، کە بە بەرژەوەندیی هاوبەش بەیەکەوە گرێدراون. (العلاق، 2010، 169)

لێرەوە لێکتێگەیشتنی هاوبەش هۆکارێکی جەوهەرییە بۆ سەرکەوتن، گرنگیی پەیوەندییە گشتییەکان لەم دامەزراوەکان زیادی کردوە، بەوپێیەی ناتوانن بە سەرکەوتویی لە نێوان خۆیان و خەڵکدا، یان لە نێوان کارمەندانی خودی دامەزراوەکەدا کار بکەن، بەبێ ئەوەی ئەم لێکتێگەیشتنە هاوبەشە لە نێوانیاندا مسۆگەر بکەن. (جرادات و الشامي 2009، 48)

دیارترینی ئەم هۆکارانە بریتین لە: (مصطفی 2019، 21)

1. سەرهەڵدانی شۆڕشی پیشەسازی
2. هێزی کێبڕکێ
3. ڕای گشتی لە لایەن جەماوەر و پەرەسەندنی هۆشیاری
4. پێشکەوتنی ئامرازەکانی پەیوەندیکردن

هەر دامەزراوەیەک، کە بەدوای ســـەرکەوتندا دەگەڕێت لە بوارەکیدا، پێویســـتە لە ئامانجەکانیدا ڕون بێت، بۆیە دەبێت ئەم ئامانجانە، واقیعی، نوسراو و توانای پێوانەکردن و دەستکاریکردن و هەڵسەنگاندنیان.

فیلیپ لێسلی کە سەرۆکی ئامانجەکانی پەیوەندییە گشتییەکان بەم شێوەیە باس دەکات: (جرادات، 2019، 31)

1. بەرزکردنەوەی پێگەی دامەزراوەکە و سودەکانی.
2. پەرەپێدانی بەرهەم و خزمەتگوزارییەکانی دامەزراوەکە.
3. بەدەستهێنانی متمانەی خەڵک.
4. چێژوەرگرتن لە پەیوەندیی باش لەگەڵ کۆمەڵگەی ناوخۆیی.
5. بەدەستهێنانی متمانەی خاوەن پشکەکان، بەهێزکردنی پەیوەندیی باش لەگەڵ خاوەنپشکەکان.

6. ئەرکەکانی پەیوەندییە گشتییەکان:

ئەرکی پەیوەندییە گشتییەکان دانانی بەرنامەیەکی پلانداره بۆ چالاکییەکان لە دامەزراوەکەدا بە شێوەیەك، کە خزمەتی بەرژەوەندیی ڕێکخراو و جەماوەر بکات. (ئەحمەد 2015، 8)، هەربۆیە پەیوەندییە گشتییەکان، ئەرکێکی بنەڕەتی کارگێرییە لە پەیکەری ڕێکخستنی دامەزراوەکاندا، هاوشێوەی تەواوی ئەرکە کارگێرییەکانی تر، بەڵام لە چوارچێوەی ستراتیژ و پلانێکی دیاریکراو و بونی پرۆسەیەکی بەردەوام لە کارکردنیدا، کە زیاتر جەخت دەکاتە سەر بەدەستهێنانی بەرژەوەندییەکانی دامەزراوەکە و پێوانەکردنی ڕای گشتی و بەدەستهێنانی پاڵپشتیان. (Anas 2016, 226)

بۆ ئەم کارە پەنا بۆ بەکارهێنانی لێکۆڵینەوەی زانستی و پلاندانان و پەیوەندی و هەماهەنگی و هەڵسەنگاندن دەبات. لێرەوە گەیشتن بە ئامانجەکانی پەیوەندییە گشتییەکان کە بریتین لە دروستکردنی پەیوەندی بەهێز لە نێوان دامەزراوە و جەماوەردا تەنها لە ڕێگەی ئەو ئەرک و چالاکییانەی کە لەلایەن ئامێری پەیوەندییە گشتییەکانەوە ئەنجام دەدرێن، بەدەست دێت. ئەم ئەرکانە کە نوێنەرایەتی سەرەکی پەیوەندییە گشتییەکان دەکەن، دەتوانرێت لەمانەی خوارەوە دیاری بکرێن:

یەکەم - توێژینەوەی زانستی: مەبەست لە توێژینەوەی زانستی شێوازێکی ڕێکخراوە بۆ کۆکردنەوەی زانیاری جێی متمانە و تێبینیکردن و شیکردنەوەی بابەتیانەی ئەو زانیاریانە، بە پەیڕەوکردنی شێواز و ڕێبازە زانستییە تایبەتەکان، بە مەبەستی پشتڕاستکردنەوەی ڕەوایەتییەکەی، دەستکاریکردنی، یان زیادکردنی شتی نوێی بۆی، و پاشان گەیشتن بە هەندێک یاسا و تیۆری و پێشبینی ڕودانی ئەو جۆرە دیاردانە و کۆنترۆڵکردنی هۆکارەکانیان. (درویش 2018، 22)

دووەم - پلاندانان: ئەو چالاکییە دەرونییە خۆبەخشـــانەیە، کە کار دەکات بۆ هەڵبژاردنی باشـــترین بەکارهێنانی کۆمەڵە وزەی بەردەستەکان بۆ گەیشتن بە ئامانجی تایبەت لە ماوەیەکی دیاریکراودا. (صایل 2019، 70)

پلاندانانیش لە بواری پەیوەندییە گشتییەکاندا بریتییە لە دارشتنی سیاسەتی دامەزراوە بە مەبەستی دیاریکردنی ئامانج و جەماوەری مەبەستدار و دارشتن و بڵاوکردنەوەی بەرنامەی میدیایی و دیاریکردن و دابەشکردنی لێهاتوییەکان و بودجە بۆ چالاکییەکان. (العلاق. 2009، 10)

سێیەم - پەیوەندی: پەیوەندی واتە گواستنەوەی زانیاری، بیرۆکە، ئاڕاستە، یان هەستەکان لە کەسێک یان گروپێکەوە بۆ گروپێکی تر، بە شێوەیەکی سەرەکی لە ڕێگەی هێماکانەوەیە. (صایل 2019، 72)

پەیوەندیکردنیش بریتییە لە بەستنەوەی بەڕێوەبەرایەتی باڵای دامەزراوەکە و ئاستەکانی تری کارگێڕی و ئامادەبوان و کارمەندانی دەرەکی دامەزراوەکە و پەیوەندییە کەسی و گشتییەکان لە ڕێگەی میدیای جۆراوجۆرەوە بەکاردەهێنێت.

چوارەم - هەماهەنگی: هەماهەنگی بەم شـێوەیە پێناسـە دەکرێت کە "هەماهەنگی بەشی پەیوەندییە گشـتییەکانە لە نێوان بەشـەکە و بەشـەکانی دیکەی ناو دامەزراوەکەدا سـەبارەت بەو چالاکییانەی کە ئەنجامی دەدات، ئەم بەشـانە بەیەکەوە گرێدراون بەجۆرێک لە کۆتاییدا ببنە هۆی کاریگەر لە ئەنجامدانی چالاکییەکە. (صایل 2019، 74)

پێنجەم - هەڵسەنگاندن: هەڵسـەنگاندن "ئەنجامدانی بەدواداچون و لێکۆڵینەوەیە لەو هەڵە و کەموکوڕیانەی کە هەر پرۆسـەیەکی جێبەجێکردن ئەنجامی دەدەن، پاشـان دانانی پلان و ڕێکارەکان بۆ ڕاسـتکردنەوەی هەڵە و کەموکوڕییەکان. (صایل 2019، 75)

ئامانجی هەڵسەنگاندن لە بواری پەیوەندییە گشتییەکاندا، بڕیاردانە لەسەر ڕادەی ئەو پێشکەوتنانە کە پەیوەندییە گشتییەکان وەک چالاکیەک بەدەستی هێناون، هەروەها دەستنیشانکردنی لایەنە بەهێزەکان و کارکردن بۆ پشتیوانیکردنیان و لایەنە لاوازەکان و کارکردنە بۆ ڕاستکردنەوەیان. (الشمری 2009، 39)

ئەوەی مەبەستە لە ئەرکەکانی پەیوەندییە گشتییەکانە، پرۆسەی گۆڕینی (ئامانجەکان)ە بۆ کۆمەڵێک چالاکیی و ئەم چالاکییانە زۆر تێناپەڕن، بەم شێوەیە: (شعبان 2008، 36)

1- ڕونکردنەوەی چالاکیی و خزمەتگوزاری و بەرهەمهێنانی دامەزراوەکە و ناساندنی بە خەڵک بە شێوەیەکی سادە و واقیعی و ڕون.
2- ڕونکردنەوە و هەموارکردنەوەی سیاسەتی دامەزراوەکە بە مەبەستی قبوڵکردنی و بەدەستهێنانی هاوکاری گشتی لەگەڵیدا.
3- دابینکردنی هەمو زانیارییەک بۆ خەڵک و یارمەتیدانیان بۆ پێکهێنانی ڕای خۆیان بۆ ئەوەی بۆچونەکەیان لەسەر بنەمای واقیع و ڕاستی بێت.
4- دڵنیابون لەوەی کە ئەو زانیاری و هەواڵانەی کە پێشکەشی ڕای گشتی دەکرێن لە ڕوی فۆرم و ناوەڕۆکەوە ڕاست و دروستن.
5- ئاگادارکردنەوەی دامەزراوە لە پێشهاتە جۆراوجۆرەکان کە لە ڕای گشتیدا ڕودەدەن.
6- پاراستنی دامەزراوەکە لە بەرامبەر هەر بەرکەوتنێک کە لە ئەنجامی بڵاوکردنەوەی زانیاری هەڵە و ناڕاستدا بەسەریدا بێت.

دوەم: دامەزراوە میدیاییەکان و پەیوەندییە گشتییەکان

1. دامەزراوە میدیاییەکان

دامەزراوە، بە هەمو ئەو ڕێکخراوە کۆمەڵییانە پێناسە دەکرێت، کە هەماهەنگی دەکەن بۆ ئەنجامدانی چالاکییەکانیان، لە پێناو ئاسانکاری بۆ گەیشتن بە ئامانجە دیاریکراوەکان، ئەویش لە ڕێگەی دابەشکردنی ئەرک و بەرپرسیارێتییەکان، لەبەر ئەوە دامەزراوە پێکهاتەیەکی فەرمی هەیە و گوزارشت لە ڕەفتاری عەقڵانی دەکات. (البادي 1999، 10)

لێکۆڵینەوەکانی ئەم دواییە پشتیان بەوە بەستوە دامەزراوە وەک سیستەمێک لەناو خۆیدا هەژمار بکەن، کە پێک هاتوە لە کۆمەڵێک سیستەمی لاوەکی و پەیوەندیی پێکبەستراویان هەیە و پەیوەندییان هەیە لەگەڵ ژینگەی دەرەوەی دامەزراوە، بە تەواوی پێکهاتە هەبوەکان لە سیستەمی سیاسی و ئابوری و کۆمەڵایەتیدا. (رزق 2001، 45)

کاری میدیایی، بەو چالاکییە پێناسە دەکرێت کە ئامانجی ئەوەیە بە شێوەیەکی گشتی ڕاستییەکان بخاتە ڕو، بە ڕاستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆ، بگەیێنێت بە جەماوەری تایبەتمەند یان گشتی، ئەمەش لە لایەن نێرەرێکەوە کە پاشخانێکی فراوانی هەبێت لەسەر بابەتی ئەو پەیامەی کە مامەڵەی لەگەڵ دەکات، بۆ ئەوەی بتوانێت بۆچونێکی گشتی دروست پێک بهێنێت کە ئاگاداری ڕاستییەکان بێت و هەستیان پێ بکات و لە مامەڵەکانیدا بکەوێتە ژێر کاریگەرییان. (سليمان 2004، 60)

بەم شێوەیە دامەزراوەی میدیایی بەوە پێناسە دەکرێت: کە ئەو دامەزراوەیەیە کە بەرپرسە لە بەڕێوەبردنی میدیای گشتی بەجۆرێك توانای گواستنەوەی پەیامی هەیە بۆ وەرگران بە بەکارهێنانی ئامرازە نوێ و کلاسیکییەکانی میدیا، تەلەفزیۆن و ڕادیۆ و ڕۆژنامە هەروەها دیجیتاڵ میدیا. (مكاوي و السيد 1998، 41)

سەرەڕای هەمەچەشنی دامەزراوە میدیاییەکان، کە بریتین؛ لە دامەزراوەی ڕۆژنامەوانی، ڕادیۆی دەنگی و ڤیدیۆیی، وێستگەی مانگی دەستکرد، ئاژانسەکانی هەواڵ، کۆمپانیاکانی ڕیکلام و پەیوەندییە گشتییەکان، دەزگاکانی چاپ و بڵاوکردنەوە و ناوەندەکانی بەرهەمهێنانی ڕادیۆ (و ڤیدیۆ)، بەڵام لەگەڵ هەر ناوەندێکی دیکەی غەیرە میدیایی هاوچەشنن بەوپێیەی هەمویان هەمان چالاکیی کارگێرییان هەیە وەک؛ بەرهەمهێنان، کڕین، بازاڕکردن، کارمەندان، کاری ئۆفیس و پارەدارکردن. (فياض 2017، 11)

2. ئامانجی پەیوەندییە گشتییەکان لە دەزگا میدیاییەکاندا

پەیوەندییە گشتییەکان چالاکییەکی پێویستە، بەوپێیەی هیچ دامەزراوەیەک، چ کەرتی تایبەت بێت یان گشتی یاخود حیزبی، ناتوانێت سەرکەوتو بێت بەبێ چالاکیی پەیوەندییە گشتییەکان، کە لێکتێگەیشتن لە نێوان دامەزراوەکە و بینەرەکانیدا دروست دەکات، جا بینەرانی ناوخۆیی بن یان دەرەکی. لێرەوە گرنگیی پەیوەندییە گشتییەکان تیشک دەخاتە سەر ئامانجێکی گرنگ بۆ بەڕێوەبردنی گشتی هەر دامەزراوەیەک، ئامانجە سەربەخۆکان و تاقیکردنەوەی ڕای گشتی پێش داڕشتنی سیاسەتەکەیان و وەڵامدانەوەی ڕەخنەگران و پاساوهێنانەوە لە گرنگترین ئامانجەکانن. (درويش 2011، 33)

گرنگترین ئەو هۆکارانەی کە کاریگەرییان لەسەر دیاریکردنی ئامانجەکانی پەیوەندییە گشتییەکان لە هەر دامەزراوەیەکدا هەیە بریتین لە: (صوفى 2011، 32)

1) کاریگەرییە دەرەکییە ژینگەییەکان: هێزە پیشەییەکان نوێنەرایەتیی ئەو ژینگەیە دەکەن کە دەوری دامەزراوەکەی گرتوە و کاریگەریی لەسەر ئامادەکردن و داڕشتن و پێناسەکردنی ئامانجەکان هەیە.
2) ئەو سەرچاوانەی کە لەبەردەستی دامەزراوەکەدایە: دامەزراوە و ڕێکخراوە گەورەکان کە توانای ماددی و مرۆیی یەکجار زۆریان هەیە، دەتوانن وەڵامی کاریگەرییە ژینگەییەکان بدەنەوە کاتێک دیاری دەکرێن بە بەراورد لەگەڵ ڕێکخراوە بچوکەکان.
3) پەیوەندیی هاوبەش: پەیوەندیی نێوان کەسانی کاریگەر و ئەوانەی دەسەڵاتیان بەدەستەوەیە و کارمەندانی ناو هەمان ڕێکخراوەکان کاریگەرییەکی زۆریان لەسەر دانانی ئامانجەکان هەیە.

4) كۆمەڵێک بەها و ئاڕاستە: ئەم بەهایانە نوێنەرایەتیی كۆمەڵێک بۆچون و ئاڕاستە دەكەن سەبارەت بەوەی چی باشە یان خراپە و لە نێوان ئەوەی خوازراوە و چی نەگونجاوە.

3. ڕۆڵی كارمەندانی پەیوەندییە گشتییەكان لە دامەزراوە میدیاییەكان

دامەزراندنی كارمەند و ڕاهێنان چالاكییەكی گرنگە لە هەر دامەزراوەیەكدا، بە دەزگا میدیاكانیشەوە، بە هەڵبژاردنی ئەو كارمەندانەی كە لەم دامەزراوەیە كار دەكەن بە مەبەستی دڵنیابون لەوەی كەسی شیاو لە شوێنی شیاو بێت، توخمە مرۆییەكان گرنگییەكی زۆری هەیە لە ڕێكخستنی كارگێڕیی پەیوەندییە گشتییەكان لە دامەزراوە میدیاییەكان و لە گەیشتن بە پەیوەندییەكان، بەگشتی لەم دامەزراوانەدا بە شێوەیەكی كاریگەر ئامانجەكانی خۆی بەدەست دەهێنێت. سەركەوتنی پلانی پەرەپێدانی بەڕێوەبردن لە گەیشتن بە ئامانجەكانیدا تا ڕادەیەكی زۆر پەیوەستە بە وردبینی لە هەڵبژاردنی توخمە گونجاوەكان بۆ كاری كارگێڕی و ئەو شێوازانەی كە لە هەڵبژاردنی كارمەندەكاندا بەكار دەهێنرێن بەپێی بارودۆخی هەر دامەزراوەیەک. (الخطیب 2007، 39)

ئەوانەی لە پەیوەندییە گشتییەكاندا كار دەكەن، ڕۆڵێكی سەرەكی و گرنگ دەبینن لە سەركەوتنی پەیوەندییە گشتییەكان لە دامەزراوەدا، بەوپێیەی وەک ئەو وتارە هەستیارە وان كە ئاوازی دڵسۆز و ڕەسەن دەگوازێتەوە، لە ڕای گشتییەوە بۆ دامەزراوە و لە دامەزراوەكەوە بۆ ڕای گشتی، وەک چۆن ئەوان لایەنێكی بنەڕەتین كە هەمو چالاكییەكانی پەیوەندیكردن و میدیایی بەدەوریدا دەسوڕێنەوە. (الشرمان، عبدالسلام 2001، 51)

دەتوانین لێهاتویی كارمەندانی پەیوەندییە گشتییەكان لە دامەزراوە میدیاییەكان لەمانەی خوارەوە كورت بكەینەوە:

1- سیفەتە كەسییەكان: ئەمانە ئەو سیفەتانەن كە لەگەڵ مرۆڤدا لەدایک دەبن، ئەم سیفەتانە بریتین لە (كەسایەتییەكی كۆمەڵایەتی و سەرنجڕاكێش، توانای قسەكردنی بابەتیانە، خەیاڵێكی بەرهەمدار، هەستێكی هونەری بۆ كاریگەریكردن لەسەر مرۆڤەكان، بوێری لە ڕوبەڕوبونەوەدا قەیرانەكان، توانای بەرگەگرتن و كۆڵنەدان، و توانای ڕازیكردن و بردنەوەی ئەوانی تر...هتد.)
2- ئامادەكاریی ئەكادیمی: واتە ئەو سیفەتانەی كە كارمەندی پەیوەندییە گشتییەكان بەدەستی دەهێنێت لە ڕێگەی ئەو بابەتانەی لە ئامادەكاریی ئەكادیمییەكەیدا هاتوە، كە یارمەتی دەدات بە سەركەوتویی كاری كارگێڕی و میدیایی خۆی ئەنجام بدات، وەک شارەزایی لە زمانە بیانییەكان و زانیاری لە كۆمەڵناسی و بەڕێوەبردن و تەكنەلۆژیاكانی میدیا.

مەبەست لە ڕاهێنان لە بواری پەیوەندییە گشتییەكاندا ئامادەكردنی كۆمەڵێک پسپۆڕی پەیوەندییە گشتییەكانە كە توانای ڕونكردنەوە و سادەكردن و ڕازیكردنیان هەیە و توانای وەرگرتنی زانیارییان هەیە و دواتر گواستنەوەی ئەو زانیاریانە و و بۆ كەسانی تر شرۆڤەی دەكەن و لێكدانەوە دەكەن. (زویلف،القطامین 2004، 214)

لەبەر ئەوەی كاری میدیایی (ڕۆژنامەنوس، ڕادیۆ، تەلەفزیۆن، دیجیتاڵ میدیا)، لەگەڵ گەشەسەندنی خێرا، پێویستی بە تێگەیشتنێكی قوڵ و نوێكراوە لە چەندین لایەنی تەكنیكی، هونەری و بەرنامەیی و پێویستی بە پاشخانێكی فراوانی زانیاری و بەدواداچون هەیە لە هزری مرۆڤدا، لە هەمان كاتدا هەمو ئەمانە لە نزیكەوە دەبەستێتەوە بە كۆمەڵگا و پرسەكانی و ئاواتەكانییەوە ڕاهێنانی كردەیی لەم بوارە پێویستییەكی جێگرە لە ئامادەكردنی كەسێكی لێهاتو لە پەیوەندییە گشتییەكان لە دامەزراوەكانی میدیا. (علاوي 2006، 51)

ڕاهێنان بۆ كارمەندانی پەیوەندییە گشتییەكان لە دامەزراوە میدیاییەكان، لایەنێكی گرنگە كە یارمەتیی كارمەندانی پەیوەندییە گشتییەكان دەدات بۆ بەدەستهێنانی كارامەیی نوێ كە پێشتر فێری نەبون، یان پەرەپێدانی كارامەیی

ڕاســـتەقینەی خۆیان بۆ پێشـــکەشـــکردنی ئەدای باشـــتر، یان ڕاهێنانیان لەســـەر "تەکنەلۆژیای نوێ" کە لە لایەن دامەزراوەکەوە ناسێنراوە. (الداقوقي 2000، 76)

بەشی سێیەم لایەنی مەیدانی (کردەیی) توێژینەوە

لەم توێژینەوەیەدا توێژەر بەمەبەســـتی وردبونەوە لە نمونەی توێژینەوە وەرگرتوە، دوای گەڕانەوەی فۆرمەکان، توێژەر کرداری بەتاڵکردنی بۆ زانیارییە بەدەســـتهاتوەکانی ناو فۆرمەکە ئەنجام دا، لە چەندین خشـــتە کە پێك هاتون، لە خوارەوە زانیارییەکان لە شێوەی خشتەبەند پۆلێن و ڕێکخراون ڕون کراونەتەوە.

خشتەی 1 ڕەگەزی کارمەندانی بەشی پەیوەندییە گشتییەکان لە دامەزراوە میدیاییەکان ڕوندەکاتەوە

ڕەگەز	دوبارەبونەوە	ڕێژەیی سەدی
نێر	70	81.4
مێ	16	18.6
کۆی گشتی	86	%100

ئەم خشتەیە، ڕەگەزی کارمەندانی بەشی پەیوەندییە گشتییەکان لە دامەزراوە میدیاییەکان ڕون دەکاتەوە، ڕەگەزی نێر لە نمونەی توێژینەوە بەڕێژەیی(81.4%) بە پلەی یەکەم هاتون بە 70 دوبارە بونەوە، ڕەگەزی مێ لە نمونەی توێژینەوە بە پلەی دوەم دێن بەڕێژەیی(18.6%) وە 16 دوبارەبونەوە.

لەمەش بۆمان دەردەکەوێ کە ڕێژەی زۆری لە تاکەکانی توێژینەوە لە ڕەگەزی نێرن کە ڕێژەیان 81.4 ٪ کە ئەمەش ڕێژەیەکی یەکجار زۆرە، ئەم ڕێژە زۆرەی نێر دەرخەری ئەوەیە کە دامەزراوە میدیاییەکان پشـتبە ڕەگەزی نێر دەبەسـتن وەکەمتر بە ڕەگەزی مێ.

خشتەی 2 بروانامەی کارمەندانی بەشی پەیوەندییە گشتییەکان لە دامەزراوە میدیاییەکان ڕون دەکاتەوە

بروانامە	دوبارەبونەوە	ڕێژەیی سەدی
بەکالۆریۆس	47	55.815
دبلۆم	19	22.093
ئامادەیی	14	16.279
ماستەر	3	3.488
دبلۆم باڵا	2	2.325
دکتۆرا	0	0
کۆی گشتی	86	%100

ئەم خشـتەیە تایبەتە بە ڕونکردنەوەی بروانامەی کارمەندانی بەشی پەیوەندییە گشـتییەکان لە دامەزراوە میدیاییەکان، هـەڵگرانی بروانـامـەی بەکالۆریۆس بە ڕێژەی(55.815%) بـە پلـەی یەکـەم هـاتون بـە 47 دوبـارەبونـەوە، هـەروەهـا هـەڵگرانی بروانـامـەی دبلۆم بە ڕێژەی (22.093%) بـە پلـەی دوەم دێن بـە 19 دوبـارەبونـەوە، هـەرچی هەڵگرانی بروانامەی ئامادەیی بە ڕێژەی (16.279%) لە پلەی سێ یەم دێن بە 14 دوبارەبونەوە، لە کاتێکدا هەڵگری بروانامەی ماستەر بە ڕێژەی (3.488%)هاتوە بە 3 دوبارەبونەوە، لە پلەی چوارەمیشـدا هەڵگرانی بروانامەی دبلۆمی باڵاندێن بە ڕێژەی(2.325%)

ئەگەر تێبینی خشـــتەی 2 بکەین بۆمان دەردەکەوێت ڕێژەی زۆری بەشـــداربوان ئەوانەن کە هەڵگری بروانامەی بەکالۆریۆسـن وکەمترینان ئەوانەن کە هەڵگری بروانامەی دبلۆم باڵان، لە کاتێکدا هیچ کارمەندێکی بەشی پەیوەندییە گشتییەکان لە دامەزراوە میدیاییەکان هەڵگری بروانامەی دکتۆرانین.

خشتەی 3 هۆكاری كاركردنی كارمەندانی بەشی پەیوەندییە گشتییەكان لە دامەزراوە میدیاییەكان دیاریدەكات

هۆكاری كاركردن	دوبارەبونەوە	ڕێژەیی سەدی
حەز و ئارەزو	49	57.0
پسپۆڕیی خۆم بوە	17	19.8
بەڕێكەوت	13	15.1
بژێوی ژیان وایكردوە	7	8.1
كۆی گشتی	86	%100

خشتەی (3) هۆكاری كاركردنی كارمەندانی بەشی پەیوەندییە گشتییەكان لە دامەزراوە میدیاییەكان دیاریدەكات، بەشی زۆری ئەوانەی كە لە پەیوەندییە گشتییەكان كار دەكەن بە حەزی خۆیان لەو كارەدان و ڕێژەكەیان بریتیە لە (57.0 %) بە 49 دوبارەبونەوە، بە پلەی یەكەمین دێن، لە كاتێكدا لە پلەی دوەم ئەوانە دێن كە پسپۆڕییانە ڕێژەكەیان (19.8%) بە 17 دوبارەبونەوە، لە هەمان كاتدا ئەوانەی بۆ بژێوی ژیان ئەو كارە دەكەن لە پلەی سێ یەم دان ڕێژەكەشیان بریتیە لە(15.1%) وە بە13 دوبارەكردنەوە، لە پلەی چوارەم و كۆتایە ئەوانەی كە بژێوی ژیان وایكردوە ئەم كارە بكەن دێن بە ڕێژەی (8.1 %) وە بە 7 دوبارەبونەوە

ئەگەر سەرنج لەم خشتەیە بدەین تێبینی ئەوە دەكەین كە بەشی زۆری نمونەی توێژینەوەكەمان بەحەز و ئارەزو كاری پەیوەندییە گشتییەكان ئەنجام دەدەن لە دوای ئەوانە بە ڕێژەیەكی زۆر جیاواز پسپۆڕانی پەیوەندییەگشتییەكان دێن لە بەرامبەردا ژمارەیەكی كەم لە نمونەی توێژینەوەی بژێوی ژیان وایكردوە ئەم كارە بكەن هیچ وەزیفەیەكی تریان نەبوە.

خشتەی 4 ناوی بەشی پەیوەندییە گشتییەكان لە دامەزراوە میدیاییەكان دیاری دەكات

ناوی ئەو بەشە لە دامەزراواكان	دوبارەبونەوە	ڕێژەیی سەدی
پەیوەندییە گشتییەكان	40	46.53
PR	8	9.3
بەشی پەیوەندییەكان	29	33.72
كارگێڕیی سەرچاوە مرۆییەكان	5	5.81
گێستبوكینگ	2	2.32
هەماهەنگی - تەنسیق	2	2.32
كۆی گشتی	86	%100

لە خشەی (4) كە ناوی بەشی پەیوەندییە گشتییەكان لە دامەزراوە میدیاییەكان دیاری دەكات، لە پلەی یەكەم ناوی پەیوەندییە گشتییەكان بە ڕێژەی (46.53 %) بە (40)دوبارەبونەوە لە پلەی دوەم لە ژێر ناوی بەشی پەیوەندییەكان بە ڕێژەی (33.72 %)وە بە (29) دوبارەبونەوە، لە بەشێك لە كەناڵەكان لە ژێر ناوی PR دێت كە كورتكراوەی Public Relation بە پلەی سێ یەم دێت بە ڕێژەی (9.3 %) وبە (8) دوبارەبونەوە، لەكاتێكدا لە بەشێك لە كەناڵە كان بە كارگێڕیی سەرچاوە مرۆییەكان بەستراوەتەوە لە پلەی چوارەم دێت بە ڕێژەی (5.81%) و بە (5) دوبارەبونەوە، لە كۆتایی و پلەی پێنچەم هەردو گێستبوكینگ و هەماهەنگی - تەنسیق بە ڕێژەی (2.32 %) وە بە (2) دوبارەبونەوە دێت.

ئەگەر سەرنج بدەین لە ناوی بەشی پەیوەندییە گشتییەکان لە دامەزراوە میدیاییەکانی لە هەرێمی کوردستان چەند چەمکێکی لە خۆ دەگرێت بەڵام هەمویان هەمان ئەرك و پیشەی هەیە تەنها لە ناوەکان جیاوازن، بەشی هەرە زۆریان پەیوەندییە گشتییەکان بەکاردەهێنن کەمترینیان گێستبوکینگ و هەماهەنگی – تەنسیق بەکاردەهێنن.

خشتەی 5 سەرپەرشتی پەیوەندییە گشتییەکان لە دامەزراوە میدیاییەکان دیاری دەکات

لە دامەزراوەکەت کێ سەرپەرشتیی پەیوەندییە گشتییەکان دەکات	دوبارەبونەوە	ڕێژەیی سەدی
بەشی کارگێڕی	37	43.0
پسپۆڕانی پەیوەندییە گشتییەکان	27	20.9
بەڕێوەبەری گشتی	18	31.4
جێگری بەڕێوەبەر	4	4.7
کۆی گشتی	86	100.0

خشتەی (5) سەرپەرشتی پەیوەندییە گشتییەکان لە دامەزراوە میدیاییەکان دیاری دەکات لە پلەی یەکەمدا بەشی پەیوەندییەگشتییەکان لەلایەن بەشی کارگێڕی بەڕێوە دەبرێت بە ڕێژەی (43.0 %) و بە (37) دوبارەبوەنەوە، لە کاتێکدا پلەی دوەم بەشی پەیوەندییەگشتییەکان لەلایەن پسپۆڕانی پەیوەندییە گشتییەکان سەرپەرشتی دەکرێت بە ڕێژەی (31.4 %) بە (27) دوبارەبونەوە، بە پلەی سێ یەمدا بەشی پەیوەندییەگشتییەکان لەلایەن بەڕێوەبەری گشتی بەڕێوەدەبرێت بە ڕێژەی (20.9 %) وە بە (18) دوبارەبونەوە و بە پلەی چوارەم و کۆتا بەشی پەیوەندییەگشتییەکان لەلایەن جێگری بەڕێوەبەران بەڕێوەدەچێت بە ڕێژەی (4.7 %) وە بە (4)دوبارەبونەوە.

ئەگەر سەرەنج بدەین لەدەرئەنجامی خشتەی (5) بۆمان دەردەکەوێت کەبەشی پەیوەندییەگشتییەکان لەزۆرێك لە دامەزراوە میدیاییەکان ڕێچکەی کارگێڕی وەرگرتوە هەروەها لەلایەن پسپۆڕانی پەیوەندییە گشتییەکانەوە سەرپەرشتی دەکرێت، لەکاتێکدا لە هەندێ دامەزراوەی میدیایی ئەم بەشی لەلایەن جێگرێ بەڕێوەبەرەوە سەرپەرشتی دەکرێت.

برگە	پرسیارەکان	لەگەڵ نیم بە تەواوی		لەگەڵ نیم		بێ لایەنم		لەگەڵم		لەگەڵم بە تەواوی		ناوەندی ژمێرەیی	لادانی پێوانەیی	ڕێژەی لەگەڵبوون (%)
		دووبارەبوونەوە	%	دووبارەبوونەوە	%	دووبارەبوونەوە	%	دووبارەبوونەوە	%	دووبارەبوونەوە	%			
X1	پەیوەندییە گشتییەکان ڕۆڵی هەیە لە چاندنی هەستی بەشداریکردن و بەرپرسیاریتی لە دامەزراوە میدیاییەکاندا	8	9.3	0	0	0	0	42	48.8	36	41.9	4.14	1.118	٪82.8
X2	پەیوەندییە گشتییەکان ڕۆڵی هەیە لە دیاریکردن وپیشوازیکردنی میوان بۆ بەرنامەکانی دامەزارە میدیاکە.	8	9.3	0	0	4	4.7	29	33.7	45	52.3	4.20	1.176	٪84
X3	پەیوەندییە گشتییەکان ڕۆڵی هەیە لە ڕێکخستنی ئیڤێنت و بۆنە گرنگەکان کە لە لایەن دامەزراوەی میدیایی سەرپەرشتی دەکرێت.	4	4.7	0	0	9	10.5	37	43.0	36	41.9	4.17	.960	٪83.4
X4	بەشی پەیوەندییە گشتییەکان لە دامەزراوەی میدیایی، ڕۆڵی گرنگی هەیە لە زیادکردنی ڕیکلام و ڕاکێشانی کۆمپانیاکان، بە مەبەستی سپۆنسەریکردنی بەرنامەکان لە دامەزراوەکە.	8	9.3	9	10.5	12	14.0	20	23.3	37	43.0	3.80	1.344	٪76
X5	بەشی پەیوەندییە گشتییەکان ڕۆڵی هەیە لە پەرەپێدانی توانا مرۆییەکان، بە لەمیانی کردنەوەی خول و وروۆک شۆپ ئیڤێنت.	0	0	12	14.0	13	15.1	36	41.9	25	29.1	3.86	.996	٪77.2

خشتەی 6 ئاماری وەسفی بۆ ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەکانی ڕوندەکاتەوە

- لە برگەی(X1)ی خشتەی(6) دەردەکەوێت، کەوا ڕێژەی(48.8)ی نمونەی توێژینەوە لەگەڵن پەیوەندییە گشتییەکان ڕۆڵی هەیە لە چاندنی هەستی بەشداریکردن و بەرپرسیاریتی لە دامەزراوە میدیاییەکاندا، بەرزترین ڕێژەیە بە پلەی یەکەم هاتون بە(42) دوبارەبونەوە، کەچی دەبینین(41.9%)ی نمونەی توێژینەوە بە زۆری لەگەڵ بون وەڵامیان داوەتەوە بە(36) دوبارەبونەوە، هەروەها ئەوانەی بە زۆری لەگەڵ نین پەیوەندییە گشتییەکان ڕۆڵی هەیە لە چاندنی هەستی بەشداریکردن و بەرپرسیاریتی لە دامەزراوە میدیاییەکاندا ڕێژەیان(9.3%)ە بە(8) دوبارەبونەوە،. لێرەدا ڕێژەی سەدی لەگەڵبون بریتییە لە(90.7%)، بە پشت بەستن ناوەندی ژمێرەیی کە یەکسانە بە (4.14)، کە (لەگەڵ بون)بۆ ئەم برگە نیشاندەدات(واتە زۆربەی وەڵامەکان لەگەڵن و لەگەڵن بە تەواوی)لادانی پێوانەیی(1.118)،)(ئەمەش واتە ڕێژەی پەرش و بڵاوی وەڵامی تاکەکان) کە ئەمانەش بریتین لە وەسفی برگەکە.
- لە برگەی(X2)ی خشتەی(6) دەردەکەوێت، کەوا ڕێژەی(52.3 %)ی نمونەی توێژینەوە بە زۆری لەگەڵن بەوەی کە پەیوەندییە گشتییەکان ڕۆڵی هەیە لە دیاریکردن وپیشوازیکرنی میوان بۆ بەرنامەکانی دامەزارە میدیاکە بەرزترین ڕێژەیە بە پلەی یەکەم هاتون بە(45) دوبارەبونەوە، ئەوانەی کە لەگەڵن ڕێژەکەیان(33.7%)ە بە(29) دوبارەبونەوە، کەچی دەبینین ئەوانەی بە زۆری لەگەڵ نین لەم برگەیەدا ڕێژەیان(9.3%)ە بە(8) دوبارەبونەوە وە ئەوانەی کە بێلایەنن ڕێژەکایان بریتیە لە (4.7%) بە (4) دوباربونەوە.

لێرەدا ڕێژەی سەدی لەگەڵبون بریتییە لە(89.0 %) بە پشت بەستن بە ناوەندی ژمێرەیی(4.2) کە (لەگەڵ بون)بۆ ئەم بڕگە نیشاندەدا(واتە زۆربەی وڵامەکن لەگەڵن و لەگەڵن بە تەواوی)، لادانی پێوانەیی(1.176) و(ئەمەش واتە ڕێژەی پەرش و بڵاوی وەڵامی تاکەکان) کە ئەمانەش بریتین لە وەسفی بڕگەکە.

- لە بڕگەی(X3)ی خشتەی(6) دەردەکەوێت، کەوا ڕێژەی لەگەڵ بون (43.0 %)ی نمونەی توێژینەوە بەوەی کە پەیوەندییە گشتییەکان ڕۆڵی هەیە لە ڕێکخستنی ئیڤێنت و بۆنە گرنگەکان کە لە لایەن دامەزراوەی میدیایی سەرپەرشتی دەکرێت بەرزترین ڕێژەیە بە پلەی یەکەم هاتون بە(37) دوباربونەوە، ئەوانەی کە زۆر لەگەڵن ڕێژەکەیان(41.9%)ە بە(36) دوبارەبونەوە، لەم بڕگەیەدا ڕێژەیان(10.5%)ە بە(9) دوباربونەوە وە ئەوانەن کە بێلایەنن کەچی دەبینین ئەوانەی بە زۆری لەگەڵ نین لەم بڕگەیەدا ڕێژەیان(4.7%)ە بە(4) دوباربونەوە.

لێرەدا ڕێژەی سەدی لەگەڵبون بریتییە لە(84.9 %) بە پشت بەستن بە ناوەندی ژمێرەیی(4.17) کە (لەگەڵ بون) بۆ ئەم بڕگە نیشاندەدات(واتە زۆربەی وڵامەکن لەگەڵن و لەگەڵن بە تەواوی)، لادانی پێوانەیی(0.960))(ئەمەش واتە ڕێژەی پەرش و بڵاوی وەڵامی تاکەکان).

- لە بڕگەی(x4)ی خشتەی(6) دەردەکەوێت، کەوا ڕێژەی(41.9%)ی نمونەی توێژینەوە بە لەگەڵن بەوەی بەشی پەیوەندییە گشتییەکان ڕۆڵی هەیە لە پەرەپێدانی توانا مرۆییەکان، بە لەمیانی کردنەوەی خول و ورۆك شۆپ ئیفننت. بەرزترین ڕێژەیە بە پلەی یەکەم هاتون بە(36) دوباربونەوە، ئەوانەی بە زۆری لەگەڵن ڕێژەکەیان(29.1%)ە بە(25) دوبارەبونەوە وە ئەوانەی کە بێلایەنن ڕێژەیان بریتیە لە (15.1%) بە (13) دوبارەبونەوە و ئەوانەی لەگەڵ نین ڕێژەکایان بریتیە لە (14.0%) بە (12) دوبارەبونەوە.

لێرەدا ڕێژەی سەدی لەگەڵبون بریتییە لە(71.0%) بە پشت بەستن بە ناوەندی ژمێرەیی(3.86) کە (لەگەڵ بون) بۆ ئەم بڕگە نیشاندەدات (واتە زۆربەی وڵامەکن لەگەڵن و لەگەڵن بە تەواوی)، لادانی پێوانەیی(0.996) (ئەمەش واتە ڕێژەی پەرش و بڵاوی وەڵامی تاکەکان) ئەمانەش بریتین لە وەسفی بڕگەکە.

- لە بڕگەی(x5)ی خشتەی(6) دەردەکەوێت، کەوا ڕێژەی(41.9%)ی نمونەی توێژینەوە بە لەگەڵن بەوەی بەشی پەیوەندییە گشتییەکان ڕۆڵی هەیە لە پەرەپێدانی توانا مرۆییەکان، بە لەمیانی کردنەوەی خول و ورۆك شۆپ ئیفننت. بەرزترین ڕێژەیە بە پلەی یەکەم هاتون بە(36) دوباربونەوە، ئەوانەی بە زۆری لەگەڵن ڕێژەکەیان(29.1%)ە بە(25) دوبارەبونەوە وە ئەوانەی کە بێلایەنن ڕێژەیان بریتیە لە (15.1%) بە (13) دوبارەبونەوە و ئەوانەی لەگەڵ نین ڕێژەکایان بریتیە لە (14.0%) بە (12) دوبارەبونەوە.لێرەدا ڕێژەی سەدی لەگەڵبون بریتییە لە(71.0%) بە پشت بەستن بە ناوەندی ژمێرەیی(3.86) کە (لەگەڵ بون)بۆ ئەم بڕگە نیشاندەدات(واتە زۆربەی وڵامەکن لەگەڵن و لەگەڵن بە تەواوی)،لادانی پێوانەیی(0.996))(ئەمەش واتە ڕێژەی پەرش و بڵاوی وەڵامی تاکەکان).

خشتەی 7 ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان ڕوونەدکاتەوە

بڕگە	پرسیارەکان	لەگەڵ نیم بە تەواوی		لەگەڵ نیم		بێ لایەنم		لەگەڵم		لەگەڵم بە تەواوی		ناوەندی ژمێرەیی	لادانی پێوانەیی	ڕێژەی لەگەڵبوون (%)
		دووبارەبوونەوە	%	دووبارەبوونەوە	%	دووبارەبوونەوە	%	دووبارەبوونەوە	%	دووبارەبوونەوە	%			
6X	ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەکان پەروەردەیە تیشک دەخاتە سەر تاکەکان بە گرنگیدان و بەرزکردنەوەی ئاستی هوشیاری لای ئەو کەسانەی کە مامەڵە لەگەڵ دامەزراوەکە دەکەن.	4	4.7	8	9.3	12	14.0	24	27.9	38	44.2	3.98	1.178	٪79.6
7X	ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەکان قایلکردنە ڕاستەوخۆ سەرنج دەخاتە سەر تاکەکان و خەڵک، بە گۆڕینی بۆچوون و هەڵوێست و بیروباوەڕ و ڕەفتارەکان.	0	0	8	9.3	8	9.3	45	52.3	25	29.1	4.01	.874	٪80.2
8X	ستراتیژییەکانی پەیوەندییە گشتییەکان یارمەتی دامەزراوە میدیاییەکان دەدەن کە پەیوەندییان لەگەڵ ئامانجەکانیان هەبێت.	4	4.7	4	4.7	4	4.7	44	51.2	30	34.9	4.07	1.003	81.4
9X	پەیوەندییە گشتییەکان یارمەتی پێناسەکردن و گەیاندنی ئاستامە و بەها ناوازەکانی دامەزراوەی میدیایی دەدات.	0	0	0	0	8	9.3	49	57.0	29	33.7	4.24	.612	84.8
X 10	پەیوەندییە گشتییەکان بۆنە و ئاهەنگەکانی وەک کۆنگرەی ڕۆژنامەوانی، خستنەبازاڕی بەرهەم، یان کۆربەندی گشتی ڕێکدەخات بۆ بەرزکردنەوەی بینین و بەشداریکردن.	8	9.3	0	0	9	10.5	59	68.6	10	11.6	3.73	.999	74.6
X 11	پەیوەندییە گشتییەکان بەدواداچوون بۆ ڕای گشتی و ڕووماڵکردنی میدیاکان دەکات بۆ هەڵسەنگاندنی وێنەی دامەزراوەکە.	4	4.7	16	18.6	9	10.5	37	43.0	20	23.3	3.62	1.170	72.4
X 12	پەیوەندییە گشتییەکان فیدباک بەکاردەهێنێت بۆ ڕێکخستنی ستراتیژییەکان و باشترکردنی تێڕوانینی گشتی.	4	4.7	12	14.0	22	25.6	35	40.7	13	15.1	3.48	1.060	69.6
X 13	پەیوەندییە گشتییەکان پەیوەندی لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارە سەرەکییەکان دەپارێزێت، لەوانەش ڕێکلامکەران، وەبەرهێنەران و دەزگاکانی ڕێکخستنی.	4	4.7	8	9.3	9	10.5	34	39.5	31	36.0	3.93	1.125	78.6
X 14	بە بەرزکردنەوەی ناوبانگ و بینینی دامەزراوەکە، پەیوەندییە گشتییەکان بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ پشتگیری لە دەرفەتەکانی ڕیکلام و سپۆنسەری دەکات.	8	9.3	8	9.3	13	15.1	33	38.4	24	27.9	3.66	1.242	73.2

- له بڕگەی(X6)ی خشتەی(7) دەردەکەوێت، کەوا ڕێژەی(44.2%)ی نمونەی توێژینەوە بەزۆری لەگەڵن کە ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەکان پەروەردەیە تیشک دەخاتە سەر تاکەکان بە گرنگیدان و بەرزکردنەوەی ئاستی هۆشیاری لای ئەوکەسانەی کە مامەڵە لەگەڵ دامەزراوەکە دەکەن ئەمە بەرزترین ڕێژەیە بە پلەی یەکەم هاتون بە(38) دوباربونەوە، و ئەوانەی کە لەگەڵن ڕێژەکەیان(27.9٪)ە بە(24) دوبارەبونەوە، کەچی دەبینین(14.0%)ی نمونەی توێژینەوە بەبێ لایەنن وەڵامیان داوەتەوە بە(13) دوبارەبونەوە، ڕێژەی(9.3%)لە نمونەی توێژینەوە بە لەگەڵ نین بە(8) دوبارەبونەوە، هەروەها وەڵامی بە زۆری لەگەڵ نەبون ڕێژەیان(4.7%)ە بە (4) دوبارەبون.

لێرەدا ڕێژەی سەدی لەگەڵبون برێتییە لە(72.1%)ە و بە پشت بەستن بە ناوەندی ژمێرەیی(3.98)، ە (لەگەڵ بون)بۆ ئەم بڕگە نیشـــاندەدات(واتە زۆربەی وڵامەکن لەگەڵن و لەگەڵن بە تەواوی) لادانی پێوانەیی(1.178)ە(ئەمەش واتە ڕێژەی پەرش و بڵاوی وەڵامی تاکەکان) کە ئەمانەش برێتین لە وەسفی بڕگەکە.

- له بڕگەی(X7)ی خشتەی(7) دەردەکەوێت، کەوا ڕێژەی(52.3%)ی نمونەی توێژینەوە لەگەڵن ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەکان قایلکردنە ڕاستەوخۆ سەرنج دەخاتە سەر تاکەکان و خەڵک، بە گۆڕینی بۆچون و هەڵوێست و بیروباوەڕ و ڕەفتارەکان ئەمە بەرزترین ڕێژەیە بە پلەی یەکەم هاتون بە(45) دوباربونەوە، و ئەوانەی کە زۆر لەگەڵن ڕێژەکەیان(29.1%)ە بە(25) دوبارەبونەوە، کەچی دەبینین(9.3%)ی نمونەی توێژینەوە بەبێ لایەنن وەڵامیان داوەتەوە بە(8) دوبارەبونەوە، ڕێژەی(9.3%)لە نمونەی توێژینەوە بە لەگەڵ نین بە(8) دوبارەبونەوە.

لێرەدا ڕێژەی سەدی لەگەڵبون برێتییە لە(81.4%)ە بە پشت بەستن بە ناوەندی ژمێرەیی(4.01) کە (لەگەڵ بون)بۆ ئەم بڕگە نیشـــاندەدات(واتە زۆربەی وڵامەکن لەگەڵن و لەگەڵن بە تەواوی)، لادانی پێوانەیی(0.874)ە(ئەمەش واتە ڕێژەی پەرش و بڵاوی وەڵامی تاکەکان) کە ئەمانەش برێتین لە وەسفی بڕگەکە.

- لە بڕگەی(X8)ی خشـــتەی(7) دەردەکەوێت، کەوا ڕێژەی(51.2%)ی نمونەی توێژینەوە لەگەڵن ســـتراتیژییەکانی پەیوەندییە گشـــتییەکان یارمەتی دامەزراوە میدیاییەکان دەدەن کە پەیوەندییان لەگەڵ ئامانجەکانیان هەبێت ئەمە بەرزترین ڕێژەیە بە پلەی یەکەم هاتون بە(44) دوباربونەوە، و ئەوانەی کە زۆر لەگەڵن ڕێژەکەیان(34.9%)ە بە(30) دوبـارەبونەوە، کەچی دەبینین(4.7%)ی نمونـەی توێژینەوە بەبێ لایەنن وەڵامیـان داوەتەوە بە(4) دوبـارەبونەوە، ڕێژەی(4.7%)لە نمونـەی توێژینەوە بە لەگەڵ نین بە(4) دوبـارەبونەوە هەروەهـا وەڵامی بە زۆری لەگەڵ نەبون ڕێژەیان(4.7%)ە بە (4) دوبارەبون لێرەدا ڕێژەی سـەدی لەگەڵبون بریتییە لە(86.1%)ە بە پشـت بەسـتن بە ناوەندی ژمێرەیی(4.07) کە (لەگەڵ بون) بۆ ئەم بڕگە نیشـــاندەدات(واتە زۆربەی وڵامەکن لەگەڵن و لەگەڵن بە تەواوی)، لادانی پێوانەیی(1.003)ە)(ئەمەش واتە ڕێژەی پەرش و بڵاوی وەڵامی تاکەکان).
- لە بڕگەی(X9)ی خشـــتەی(7) دەردەکەوێـت، کەوا ڕێژەی(57.0%)ی نمونـەی توێژینەوە لەگەڵن پەیوەنـدییە گشـــتییەکان یارمەتی پێناســـەکردن و گەیاندنی ناســـنامە و بەها ناوازەکانی دامەزراوەی میدیایی دەدات ئەمە بەرزترین ڕێژەیە بە پلەی یەکەم هـاتون بە(49) دوبـاربونەوە، و ئەوانەی کە زۆر لەگەڵن ڕێژەکەیـان(33.7%)ە بە(29) دوبارەبونەوە، کەچی دەبینین(9.3%)ی نمونەی توێژینەوە بەبێ لایەنن وەڵامیان داوەتەوە بە(8) دوبارەبونەوە. لێرەدا ڕێژەی سـەدی لەگەڵبون بریتییە لە(90.7%)ە بە پشـت بەسـتن بە ناوەندی ژمێرەیی(4.24)، کە (لەگەڵ بون)بۆ ئەم بڕگە نیشاندەدات(واتە زۆربەی وڵامەکن لەگەڵن و لەگەڵن بە تەواوی) لادانی پێوانەیی(0.612)ە)(ئەمەش واتە ڕێژەی پەرش و بڵاوی وەڵامی تاکەکان) کە ئەمانەش بریتین لە وەسفی بڕگەکە.
- لە بڕگەی(X10)ی خشـــتەی(7) دەردەکەوێـت، کەوا ڕێژەی(68.6%)ی نمونـەی توێژینەوە لەگەڵن پەیوەنـدییە گشتییەکان بۆنە و ئاهەنگەکانی وەک کۆنگرەی ڕۆژنامەوانی، خستنەبازاڕی بەرهەم، یان کۆڕبەندی گشتی ڕێکدەخات بۆ بەرزکردنەوەی بینین و بەشـداریکردن ئەمە بەرزترین ڕێژەیە بە پلەی یەکەم هاتون بە(59) دوباربونەوە، و ئەوانەی کە زۆر لەگەڵن ڕێژەکەیان(11.6%)ە بە(10) دوبارەبونەوە، کەچی دەبینین(10.5%)ی نمونەی توێژینەوە بەبێ لایەنن وەڵامیان داوەتەوە بە(9) دوبارەبونەوە، هەروەها وەڵامی بە زۆری لەگەڵ نەبون ڕێژەیان(9.3%)ە بە (8) دوبارەبون. لێرەدا ڕێژەی سـەدی لەگەڵبون بریتییە لە(80.2%)ە بە پشـت بەسـتن بە ناوەندی ژمێرەیی(3.73)، کە (لەگەڵ بون)بۆ ئەم بڕگە نیشـاندەدات(واتە زۆربەی وڵامەکن لەگەڵن و لەگەڵن بە تەواوی) لادانی پێوانەیی(0.999)ە)(ئەمەش واتە ڕێژەی پەرش و بڵاوی وەڵامی تاکەکان) کە ئەمانەش بریتین لە وەسفی بڕگەکە.
- لە بڕگەی(X11)ی خشـــتەی(7) دەردەکەوێـت، کەوا ڕێژەی(43.0%)ی نمونـەی توێژینەوە لەگەڵن پەیوەنـدییە گشـــتییەکان بەدواداچون بۆ ڕای گشـــتی و ڕومالکردنی میدیاکان دەکات بۆ هەڵســـەنگاندنی وێنەی دامەزراوەکە ئەمە بەرزترین ڕێژەیە بە پلەی یەکەم هاتون بە(37) دوباربونەوە، و ئەوانەی کە زۆر لەگەڵن ڕێژەکەیان(23.3%)ە بە(20) دوبـارەبونەوە، کەچی دەبینین ڕێژەی(18.6%)لە نمونـەی توێژینەوە بە لەگەڵ نین بە(16) دوبـارەبونەوە و ڕێژەی (10.5%)ی نمونەی توێژینەوە بەبێ لایەنن وەڵامیان داوەتەوە بە(9) دوبارەبونەوە، هەروەها وەڵامی بە زۆری لەگەڵ نەبون ڕێژەیان(4.7%)ە بە (4) دوبارەبون. لێرەدا ڕێژەی سـەدی لەگەڵبون بریتییە لە(66.3%)ە بە پشـت بەسـتن بە نـاوەنـدی ژمێرەیی(3.62) کە (لەگەڵ بون)بۆ ئەم بڕگە نیشـــانـدەدات(واتە زۆربەی وڵامەکن لەگەڵن و لەگەڵن بە تەواوی)، لادانی پێوانەیی(1.170)ە)(ئەمەش واتە ڕێژەی پەرش و بڵاوی وەڵامی تـاکەکـان) کە ئەمـانەش بریتین لە وەسفی بڕگەکە.

- لە برگەی(X12)ی خشـــتەی(7) دەردەکەوێـت، کەوا ڕێژەی(40.7%)ی نمونـەی توێژینەوە لەگەڵن کە پەیوەنـدییە گشتییەکان فیدباک بەکاردەهێنێت بۆ ڕێکخستنی ستراتیژییەکان و باشترکردنی تێڕوانینی گشتی ئەمە بەرزترین ڕێژەیە بە پلەی یەکەم هـاتون بە(35) دوبـاربونەوە، و ئەوانەی کە بێلایەنن ڕێژەکەیـان(25.6)ە بە(22) دوبـارەبونەوە، کەچی دەبینین(15.1)ی نمونـەی توێژینەوە بەزۆری لەگەڵن وەڵامیـان داوەتەوە بە(13) دوبـارەبونەوە، ڕێژەی(14.0%)لە نمونەی توێژینەوە بە لەگەڵ نین بە(12) دوبارەبونەوە، هەروەهـا وەڵامی بە زۆری لەگەڵ نەبون ڕێژەیان(4.7%)ە بە (4) دوبارەبون. لێرەدا ڕێژەی ســەدی لەگەڵبون بریتییە لە(55.8%)ە بە پشــت بەســتن ناوەندی ژمێرەیی(3.48) کە (لەگەڵ بـون)بـۆ ئەم بـرگە نـیشـــانـدەدات(واتە زۆربەی وڵامەکـن لەگەڵـن و لەگەڵـن بە تەواوی)، لادانی پێوانەیی(1.060)ە)(ئەمەش واتە ڕێژەی پەرش و بڵاوی وەڵامی تاکەکان) کە ئەمانەش بریتین لە وەسفی برگەکە.
- لە برگەی(X13)ی خشـــتەی(7) دەردەکەوێـت، کەوا ڕێژەی(39.5%)ی نمونـەی توێژینەوە لەگەڵن پەیوەنـدییە پەیوەندییە گشـــتییەکان پەیوەندی لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارە ســـەرەکییەکان دەپارێزێت، لەوانەش ڕێکلامکەران، وەبەرهێنەران و دەزگاکانی ڕێکخســتنی ئەمە بەرزترین ڕێژەیە بە پلەی یەکەم هاتون بە(34) دوباربونەوە، و ئەوانەی کە زۆر لەگەڵن ڕێژەکەیـان(36.0%)ە بە(31) دوبارەبونەوە، کەچی دەبینین ڕێژەی (10.5%)ی نمونـەی توێژینەوە بەبێ لایەنن وەڵامیان داوەتەوە بە(9) دوبارەبونەوە وە ڕێژەی لەگەڵ نەبون (9.3) بە (8) دوبارەبون، هەروەها وەڵامی بە زۆری لەگەڵ نەبون ڕێژەیان(4.7%)ە بە (4) دوبارەبون. لێرەدا ڕێژەی سەدی لەگەڵبون بریتییە لە(75.5%)ە بە پشت بەستن بە ناوەندی ژمێرەیی(3.93)، کە (لەگەڵ بون)بۆ ئەم برگە نیشاندەدات(واتە زۆربەی وڵامەکن لەگەڵن و لەگەڵن بە تەواوی) لادانی پێوانەیی(1.125)ە (ئەمەش واتە ڕێژەی پەرش و بڵاوی وەڵامی تـاکەکان) کە ئەمـانەش بریتین لە وەسفی برگەی تەوەرەی سێزدەم.
- لە بـرگەی(X14)ی خشـــتەی(7) دەردەکەوێـت، کەوا ڕێـژەی(38.4%)ی نـمـونـەی تـوێـژینەوە لەگەڵـن کە بە بەرزکردنەوەی ناوبانگ و بینینی دامەزراوەکە، پەیوەندییە گشـــتییەکان بە شـــێوەیەکی ناڕاســـتەوخۆ پشـــتگیری لە دەرفەتەکانی ڕیکلام و سپۆنسەری دەکات ئەمە بەرزترین ڕێژەیە بە پلەی یەکەم هاتون بە(33) دوباربونەوە، و ئەوانەی کە زۆر لەگەڵن ڕێژەکەیان(27.9%)ە بە(24) دوبارەبونەوە، کەچی دەبینین ڕێژەی (15.1%)ی نمونەی توێژینەوە بەبێ لایەنن وەڵامیان داوەتەوە بە(13) دوبارەبونەوە وە ڕێژەی لەگەڵ نەبون (9.3) بە (8) دوبارەبون، هەروەها وەڵامی بە زۆری لەگەڵ نەبون ڕێژەیان(9.3%)ە بە (8) دوبارەبون. لێرەدا ڕێژەی سەدی لەگەڵبون بریتییە لە(66.3%)ە بە پشت بەستن بە ناوەندی ژمێرەیی(3.66) کە (لەگەڵ بون)بۆ ئەم برگە نیشاندەدات (واتە زۆربەی وڵامەکن لەگەڵن و لەگەڵن بە تەواوی)، لادانی پێوانەیی(1.242)ە)(ئەمەش واتە ڕێژەی پەرش و بڵاوی وەڵامی تـاکەکان) کە ئەمـانەش بریتین لە وەسفی برگەکە.
- دیاریکردنی پەیوەندی نێوان ڕۆڵ و ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەکان لە دامەزراوەکان

خشتەی 8 پەیوەندی نێوان ڕۆڵ و ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەکان			
Correlations			
		ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان	ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان
ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان	Pearson Correlation	1	.872**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	86	86

ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان	Pearson Correlation	.872**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	86	86

لە ئەنجامی شیکردنەوەی خشتەی (8) پیرسۆن نیشانی دەدات کە پەیوەندییەکی بەهێز و ڕاستەوخۆ (موجەب) هەیەنێوان:ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەکان لە دامەزراوە میدیاییەکان و ستراتیژیی پەیوەندییە گشتییەکان وە نرخی ئەم پەیوەندیە بریتیە لە (0.872) و ئەم ئەم پەیوەندیە کاریگەرە ئەمەش لە ژێر نرخی دڵنیاکاری Sig. = 0.000.

ئەنجامەکان نیشان دەدەن کە کاتێک ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان زیاد دەبێت، ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان بە شێوەیەکی باشتر و چاکتر دەبێت و زیاد دەبێت.

- دیاریکردنی کاریگەری ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەکان لەسەر ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان:

شیکرنەوەی کاریگەری بریتییە لە دۆزینەوەی کاریگەری (گۆڕاوی سەربەخۆ) لەسەر(گۆڕاوی پشتبەستو) بە بەکارهێنانی هاوکێشەی لاری: y=b0+b1x1+b2x2+b3x3+ei

خشتەی 9 کاریگەری ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان لەسەر ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان			
Model	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.760	.757	2.007
a. Predictors: (Constant), ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان			

Coefficientsa						
		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	2.420	1.110		2.180	.032
	ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان	.511	.031	.872	16.309	.000

ANOVA[a]						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1071.889	1	1071.889	265.997	.000[b]
	Residual	338.495	84	4.030		
	Total	1410.384	85			
a. Dependent Variable: ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان						
b. Predictors: (Constant), ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان						

بەگوێرەی ئەو ئەنجامەی لە خشتە(9)دا ڕون کراوەتەوە کە بریتیە لە کاریگەری(ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان) وەک(گۆڕاوی سەربەخۆ) لەسەر(ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان) وەک(گۆڕاوی پشتبەستو) بە بەکارهێنانی هاوکێشەی کاریگەری(Regression Equation).

هەروەک ڕونە لە خشتە(9) (Model Summery) پێوەری(R2) کە یەکێکە لە پێوەرە ئامارییە گرنگەکان بۆ هەڵسەنگاندنی مۆدێلی خەمڵێنراو لێرەدا هەروەک ڕونە(R2) یەکسانە بە(757.) واتە ئەو گۆڕانکارییانەی ڕودەدەن

لە(ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەكانی دامەزراوە میدیاییەكان)(75.7%) دەگەڕێنەوە بۆ هۆكارەكانی (گۆڕاوی)(ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەكانی دامەزراوە میدیاییەكان).

هەروەها خشتەی(ANOVA) بەكاردێن بۆ پشكنینی هاوكێشەی كاریگەری بەشێوەیەكی گشتی(مۆدێلەكەكاریگەری هەیە، یان نا؟) بەگوێرەی ئەو ئەنجامەی سەرەوە دەركەوتوە كەوا بەهای(F-test=265.997) بە بەهای ئەگەری(p-value=0. 000) كە بچوكترە لە ئاستی كاریگەری (هەڵەی ڕێپێدراو) كە یەكسانە بە (a=0.05)، واتە مۆدێلەكە كاریگەرییەكی بەهێزی ئاماریی هەیە بە گشتی.

سەبارەت بە خشتەی(9)(Coefficient) كە تایبەتە بە خەملاندنی هاوكێشەی كاریگەری وەک لە خوارەوە ڕون كراوەتەوە:

$$y_i=b_0+b_1x_1+e_i$$

$$Y_i=2.42+0.511x_i$$

(ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەكانی دامەزراوە میدیاییەكان) = (0.511+0.242 ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەكانی دامەزراوە میدیاییەكان)

لێردا هەروەک دەیبینین لە خشتەی(Coefficient) هاوكێشەی كاریگەریی خەملێنراوە كە تیایدا ڕونە كاریگەری(ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەكانی دامەزراوە میدیاییەكان) بە بەهای(b1=0.511) كاریگەرە لەسەر(ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەكانی دامەزراوە میدیاییەكان)، واتە ئەگەر(ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەكانی دامەزراوە میدیاییەكان) بە بەهای(یەک یەكە) بگۆڕێت ئەوە(ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەكانی دامەزراوە میدیاییەكان) بە بەهای(0.511) دەگۆڕێت.

و لە ڕێگەی پشتبەستن بە بەهای(t-test) كە بەكاردێن بۆ پشكنینی بەهای كاریگەری(b1=0.511) كە یەكسانە بە(t-test =16.309) بە بەهای ئەگەری(p-value=0. 00) كە بچوكترە لەئاستی كاریگەری(هەڵەی ڕێپێدراو) كە یەكسانەبە(a=0.05)،واتە كاریگەری بەهاداری ئاماری هەیە بۆ گۆڕاوی سەربەخۆ لەسەر گۆڕاوی پشتبەستو.

- **دەرئەنجامەكان**

دوا بەدوای بە ئەنجامگەیاندنی ئەم توێژینەوەیە، توێژەر بەچەند دەرئەنجامێک گەیشتوە، كە بە چەند خاڵێک دەیانخەینەڕو:

1. پەیوەندیەیكی بەهێز و ڕاستەوخۆ و كاریگەر هەیە لە نێوان ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەكان و ستراتێژیی پەیوەندییە گشتییەكان لە دامەزراوە میدیاییەكان، هەر وەک دیارە لە خشتەی (8).
2. ستراتێژیی پەیوەندییە گشتییەكان لە دامەزراوە میدیاییەكان كاریگەرییەكی بەهێز ی هەیە لەسەر ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەكان لە دامەزراوە میدیاییەكان بە گوێرەی خشتەی (9)، ئەمەش واتە هەرچەند ستراتیژی پەیوەندییە گشتییەكان بەهێزتر بێت ڕۆڵی پەیوەندییە گشتییەكان بەهێزتر دەبێ لە دامەزراوە میدیایەكان.
3. پێگەی پەیوەندییە گشتییەكان لە پێكهاتەی دامەزراوە میدیاییەكاندا ڕێچكەی كارگێری وەرگرتوە، هەروەها لەلایەن پسپۆڕانی پەیوەندییە گشتییەكانەوە سەربەرشتی دەكرێت، لەكاتێكدا لە هەندێ دامەزراوەی میدیایی ئەم بەشی لەلایەن جێگری بەڕێوەبەرەوە سەرپەرشتی دەكرێت.
4. ئامانجی پەیوەندییە گشتییەكان پەرەپێدانی بەرهەم و خزمەتگوزارییەكانی دامەزراوەكە، بەدەستهێنانی متمانەی خەڵكە وە دروستكردنی پەیوەندیی كاریگەرە لەنێوان دامەزراوە و وەرگراند، هەروەها گەیشتنە بە وێنەیەكی هزری باش سەبارەت بەدامەزراوەكە.
5. پەیوەندییە گشتییەكان ئەركی بەشداریكردنە لەپلان وپرۆژە ستیراتیژیەكانی دامەزراوەكە و گەشپێدانی توانای كارمەندندا، هەماهەنگی و هاوكاریی بەرهەمدار لەگەڵ دەزگاكانی تردا، هەروەها هەڵسەنگاندنی ئامانجە بەدەستهاتوەكانی پلان وبەرنامەكان.
6. پەیوەندییە گشتییەكان ڕۆڵی هەیە لە دیاریكردن وپیشێوازیكردنی میوان بۆ بەرنامەكانی دامەزراوەكە.
7. پەیوەندییە گشتییەكان ڕۆڵی هەیە لە ڕێكخستنی ئیڤێنت و بۆنە گرنگەكان كە لە لایەن دامەزراوەی میدیایی سەرپەرشتی دەكرێت

پیشنیاز

توێژەران لەكۆتاییدا پێشنیاز دەكەن كە:

1. بەهێزكردنی ستراتیژی پەیوەندیە گشتتیەكان لە دامەزراوەی میدیایەكان.

2. دامەزراوە میدیاییەکان لە هەرێمی کوردستان گرنگی بە بەشی پەیوەندیەندییە گشتییەکان بدەن وەك بەشێکی گرنگ لە کەناڵەکەیان سەیربکرێت، لەبەرئەوەی ئەم بەشە ڕۆڵی گرنگی هەیە لە بەرەوەپێش بردنی دامەزراوەکە.
3. دامەزراوە میدیاییەکان پشت بە کەسانی پسپۆری پەیوەندییە گشتییەکان ببەست بە سەرپەشتی کردنی ئەو بەشە، لەبەر ئەوەی کەسانی پسپۆڕ بەشێوەیەکی زانستی ئەم بەشە بەڕێوەدەبەن.
4. دامەزراوە میدیاییەکان پشت بە لێکۆڵینەوە و هەڵسەنگاندن و بەدواداچونی بەشی پەیوەندییەگشتییەکان ببەستن بەتایبەت ئەگەر کەسانی پسپۆر ئەم بەشە بەرێوەببەن.

ڕاسپاردە

توێژەران لە دواییدا ڕاسپاردەی ئەوە دەخنەڕو بۆ توێژەران
1- ئەنجامدانی توێژینەوەی لەبارەی کار و چالاکییەکانی پەیوەندییە گشتییەکان لە دامەزراوە میدیاییەکان.
2- ئەنجامدانی توێژینەوەی لەبارەی ئەرکی پەیوەندییە گشتییەکان لە ڕاییکردن و بەرەو پێشبردنی دامەزراوە میدیاییەکان.

سەرچاوەکان:

توفيق، احمد . العلاقات العامة. القاهرة: مطبعة المعارف، 2014.

القحطاني، دشن محمد. العلاقات العامة في الاعلام الجديد رؤية مستحدثة بين الآلية والتطبيق. الدمام: مكتبة المتنبي، 2017.

الجرايدة، بسام عبدالرحمن،. إدارة العلاقات العامة. عمان: دار اسامة للنشر والتوزيع، 2013.

فياض، محمود سليم، المؤسسات الاعلامية، عمان: دار اليازورى للنشر والتوزيع، 2017.

كرم درويش. اصول الإدارة العامة. القاهرة: الانجلو المصرية، 2011.

العسافي، أياد هلال. (2007). : العلاقات العامة في القنوات التلفزيونية الفضائية العراقية دراسة مسحية لأنشطة العلاقات العامة في قناتي العراقية وبغداد. بغداد : رسالة ماجستير كلية الإعلام جامعة بغداد.

كريم، سازگار حمه امين. (2013). الصورة الذهنية لوظيفة العلاقات العامة لدى القادات الادارية في الاقليم كوردستان – الوزارات الخدمية انموذجا. السليمانية: رسالة ماجستير غير منشورة، جامعة السليمانية، فاكلتي العلوم الانسانية، سكول العلوم الانسانية، قسم الاعلام-العلاقات العامة،.

الصفار، علياء هاشم عبد الأمير. (2008). العلاقات العامة في شبكة الأعلام العراقي. بغداد : رسالة ماجستير في العلاقات العامة كلية الاعلام /جامعة بغداد.

أسعد، ماردين جوهر. (2011). العلاقات العامة في الجامعات الحكومية لاقليم كوردستان- العراق، السليمانية: دراسة ميدانية،. السليمانية: رسالة ماجستير غير منشورة، كليةالعلوم الانسانية، جامعة السليمانية، قسم الاعلام.

محمد إبراهيم فؤاد الخصاونه. (2021). دور العلاقات العامة في تطوير أداء التلفزيون الأردني من وجهة نظر الصحفيين الأردنيين. عمان: الرسالة الماجستير في الإعلام قسم الصحافة والإعلام كلية الإعلام جامعة الشرق الأوسط.

طبت، ياسر عبدالله. (2019). العلاقات العامة في الموسسات الاعلامية. رسالة الماجستير كلية الإعلام جامعة إفريقيا العالمية

اسماعيل، ئاواز حسن. (2015). چالاکییەکانی پەیوەندییە گشتییەکان لە حکومەتی هەریمی کوردستاندا. هەولێر: نامەیەکی ماستەرە لە ڕاگەیاندن/ پەیوەندییە گشتییەکان، زانکۆی سەلاحەدین، کۆلێژی ئاداب.

جفال بوزيد سامية. (2019). العلاقات العامة في المنظمة بين المفهوم و الوظيفة. الجزائر: جامعة بسكرة-مجلة كلية الاداب و العلوم الانسانية و الاجتماعية.

لانە صابر محەمەد سەعید ڕەنج ئازاد ڕەشید ئەفەندی. (2023). ئاستی سودوەرگرتنی پەیوەندییە گشتییەکانی دامەزراوە میدیاییەکان لە تیۆرییە میدیاییەکان (توێژینەوەیەکی ڕوپێویە). گۆڤاری کوردستانیی بۆ لێکۆڵینەوەی ستراتیجی.

مالك عبد اللطيف، العيفة جمال. (2022). دور العلاقات العامة في تحسين أداء المؤسسات الاعلامية. مجلة الرسالة للدراسات و البحوث الإنسانية المجلد: 07 / العدد: 01.

Alawi, M. (2005). Regional Security between National and International Securit. Cairo: Journal of Concepts of Scientific Foundations of Knowledge, No. 4,.